

Nr 198

Av fröken **Ranmark m. fl.**, om statsbidrag till Målsmännens riksförbund.

(Lika lydande med motion nr 250 i Andra kammaren)

1957 års skolberedning, vars tankegångar i huvudsak fortfarande är gällande för det omfattande skolreformatoriska arbetet i vårt land, anförde beträffande samverkan hem och skola bland annat

att skolstyrelserna författningsenligt skall verka för samarbete mellan hem och skola,

att en mera fast form utvecklas om en föräldraförening bildas vid skolan,

att »under alla förhållanden är det skolans och dess befattningshavares uppgift att på allt sätt stödja föräldraföreningen»,

att om erforderliga målsmannainitiativ uteblir skolan bör söka finna nya former för föreningens verksamhet.

Skolberedningens intentioner har sedan följts upp på olika sätt så att skolor, skolstadga och läroplaner för såväl grundskola som de gymnasiala skolformerna innehåller anvisningar för skolmyndigheterna rörande samarbetet hem och skola. Läroplanerna ger också exempel på lämpliga arbetsuppgifter för de vid skolorna verksamma föräldraföreningarna eller, som de även kallas, hem och skola-föreningar.

Att en föreningsverksamhet av det slag som föräldraföreningarna bedriver och som centralt leds från MR verkligen motsvarar ett behov bevisas bl. a. av att antalet föräldraföreningar under senaste tiden ökat starkt. År 1961 fanns 615 till MR anslutna föräldraföreningar. Vid årsskiftet 1966/67 var antalet 961 med anknytning till skolor med mer än 575 000 elever.

Föräldraföreningar bildas numera huvudsakligen genom att rektor tar initiativet, ofta genom hänvändelse till MR som — om så önskas — medverkar vid bildandet och stöder föreningens verksamhet bl. a. genom information, materiel etc. Under första verksamhetsåret betalar ansluten förening icke någon avgift till MR.

För att effektivisera arbetet på länsplanet har i varje län bildats länsavdelningar, vilka intimt samarbetar med länskolnämnderna. Länsavdelningarna, vilkas verksamhet hittills — liksom föräldraföreningarna — utfört sitt arbete i huvudsak genom frivilliga arbetsinsatser, erhåller mindre anslag för de nödvändiga utgifterna från MR. I intim samverkan med länskolnämnderna har länsavdelningarna under det senaste året på olika sätt genomfört en omfattande informationsverksamhet om det nya gymnasiet. I förbundets verksamhet ingår även samverkan med elev- och lärarorganisationer.

MR:s kansli har under det senaste året erhållit personalförstärkning. Bl. a. har en ny chefstjänst — generalsekreterare — inrättats. De ökade ekonomiska åtaganden som expansionen innebär har hittills möjliggjorts genom en stram ekonomisk hushållning och genom att upplagan på förbundets tidskrift *Barn* har stigit och därmed givit ett visst överskott. Tidskriftens upplaga är f. n. 45 820 exemplar (31.12.1966).

Den här i korthet beskrivna expansionen ställer ökade krav på riksorganisationen. En stabilisering av länsorganisationerna har därmed bedömts nödvändig och kräver ökade kostnader. Även skolöverstyrelsen har understrukit betydelsen av länsorganisationernas verksamhet och föreslagit att statligt bidrag skall utgå. En utvidgad materielutgivning har befunnits nödvändig för föreningsverksamheten liksom behov har konstaterats av att anställa minst en resesekreterare.

De förväntningar på ökade insatser från centralorganets sida som ställs av skolans myndigheter, dokumenterade i skolberedningens betänkande, i skollag, skolstadga och i läroplaner, av lokala föreningar, ofta tillkomna genom skolmyndigheternas glädjande initiativ, samt av regionala skolmyndigheter m. fl. skulle mycket snabbt kunna förverkligas genom de organ som nu finns tillskapade inom MR.

Även om organisatoriska förutsättningar sålunda finns för en förbättrad och intensifierad verksamhet, erfordras dock en stabilisering av förbundets ekonomi.

Denna kan på sikt beräknas bli förbättrad genom att antalet föräldraföreningar ytterligare ökas. F. n. betalar föräldraföreningarna till MR i årsavgift 30 öre per elev. I sammanhanget bör dock en omständighet framhållas, nämligen att en föräldraförening icke kan räkna med en 100 %-ig anslutning av föräldrarna vid en skola. Erfarenhet och statistiskt material utvisar att föräldraföreningar med relativt hög aktivitet i regel bland föräldrarna uppnår en anslutning av ca 40—50 %. Föräldraföreningarnas verksamhet, bestående bl. a. i information, utdelning av materiel, kursverksamhet etc., riktar sig emellertid till alla föräldrar vid respektive skolor och således icke enbart till föreningsmedlemmar. Föräldraföreningsverksamhet är alltså på detta sätt i viss mån artskild från annan föreningsverksamhet. Dess arbete utformas i samverkan mellan skolledning och lärare och kan sägas utgöra en integrerad del i ortens skolverksamhet. För att en föräldraförening skall vinna inträde i MR erfordras att föreningen i sina stadgar intar bestämmelse om att rektor skall vara självskriven ledamot av styrelsen och att lärarna skall ha rätt att utse representanter i densamma.

Sedan år 1953 erhåller MR ett mindre anslag från Kungl. Maj:t. Anslaget uppgick år 1966 till 5 000 kronor och utbetalas via åttonde huvudtitelns reservationsanslag.

Frågan om statsbidrag till MR har tidigare varit aktuell i riksdagen bl. a. genom motioner år 1963 (I: 219, II: 237) och år 1964 (I: 159, II: 314).

Med anledning av ovannämnda motion år 1963 anförde statsutskottet

bl. a.: »Utskottet delar motionärernas uppfattning att föräldraföreningarna har en angelägen uppgift att fylla och att riksförbundets verksamhet kan ses som ett i samhällets tjänst bedrivet servicearbete åt de lokala föräldraföreningarna. — — — Starka skäl talar för att Kungl. Maj:t framdeles efter utredning framlägger förslag om bidrag till verksamheten.» (Statsutskottet nr 8/1963.)

Motionen ledde till att riksdagen den 10 maj 1963 till Konungen avlät följande skrivelse: »Med överlämnande av ett tryckt exemplar av statsutskottets utlåtande nr 8 i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen (bilaga 10) gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1963/64 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner får riksdagen anmäla, att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med vad utskottet i utlåtandet föreslagit.»

I statsutskottets utlåtande med anledning av 1964 års motion erinrades om den av riksdagen önskade utredningen och förslag om bidrag till verksamheten. Vid riksdagens behandling av ärendet bifölls utskottets utlåtande.

Vad som anfördes i de ovannämnda motionerna angående principiella skäl för statligt bidrag till riksförbundets verksamhet är fortfarande gällande. Härtill kommer det behov av ökade ekonomiska insatser som föranleds av den expanderande verksamheten, länsorganisationernas uppbyggnad etc., som av skolans myndigheter hälsas med tillfredsställelse.

MR har för budgetåret 1967/68 i skrivelse av den 26 augusti 1966 till Konungen hemställt om ett anslag om 250 000 kronor.

Den snabbt växande verksamheten, som uppbärs av ett synnerligen positivt intresse ute bland målsmännen, pålägger samhället ett stort ansvar för förverkligandet av samverkan hem och skola och skulle berättiga riksförbundet till ett statsbidrag — såsom framhölls i 1963 års motion — rimligen uppgående till samma belopp förbundet erhåller i medlemsavgifter från de anslutna föreningarna. För år 1967/68 beräknar riksförbundet att i medlemsavgifter erhålla 155 000 kronor.

Riksdagens tidigare beslut, varom ovan erinrats, och det ansträngda budgetläget har emellertid medfört att för det kommande budgetåret föreslås utgå ett statsbidrag av mindre storlek, nämligen 50 000 kronor.

Med hänsyn till vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte för budgetåret 1967/68 anvisa ett anslag om 50 000 kronor till Målsmännens riksförbund samt att riksdagen med hänvisning till tidigare beslut ånyo gör framställning till Kungl. Maj:t med begäran om att av riksdagen önskad utredning måtte komma till stånd.

Stockholm den 18 januari 1967

Dagmar Ranmark (s)

Ingeborg Carlqvist (s) *Thorsten Larsson (cp)* *Stig Stefanson (fp)*

Oscar Carlsson (s) *Gunvor Stenberg (h)* *Elvy Olsson (cp)*